Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

THE PROGRESS OF THE

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravništvo prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XXI. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 25, 1919, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., torek, 14. februarja (February 14), 1928. | Subscription $6.00 Yearly | STEV.—NUMBER 37

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

Z industrijskega polja križem Združenih držav

Brezposelnost narašča v več državah.

Olympia, Wash. — Povprečna dnevna mezda industrijskega delavca v državi Washington v letu 1927 je bila pet dolarjev. To pomeni, da se je povišala za približno štiri cente nad mezdo v letu 1926. Za to štatistiko tvorijo podlago poročila 42 različnih delavskih kategorij, ki so zavarovane proti odškodnini za ponesrečbe.

Tacoma, Wash. — Na žagah in v lesnih tovarnah ne marajo sprejemati v delo odraščenih delavcev. Mesto njih sprejmejo dečke, katerim plačajo po 2 dolarja na dan. Mladeniči, ki so stari dvajset ali več let, dobe le tedaj delo, ako se zlažejo, da so stari sedemnajst let.

Oklahoma City, Okla. — "Openšaparski" oddelek trgovske zbornice je tako dobro oglašal za stavkokaze, da je celo "openšaparjem" preveč. Armada brezposelnih delavcev je izredno velika. Oglasi v listih so privabili toliko delavcev iz različnih krajev v mesta, da se brezposlecev kar gnete.

Stavbinskih delavcev v tem mestu je 8.000, a organiziranih je samo dva tisoč. Mezde so nizke, delovni čas pa dolgotrajen. Organizirani stavci in tiskarji zaslužijo po $44 na teden in zahtevajo $46, v "openšaparskih" tiskarnah pa delajo tiskarski delavci le za $30.

Washington, D. C. — Ženski biroj delavskega departmenta poroča, da okoli štirideset odstotkov prodajalk v državi Pennsylvaniji zasluži manj kot $15 na teden.

Oklahoma City, Okla. — Tu je zavladalo veliko veselje med rudarji, ko je bilo poročano, da je organizacija premogovniških podjetnikov podpisala pogodbo z rudarsko organizacijo. Rudarji so kmalu pronašli, da vsi podjetniki, ki obratujejo svoje premogovnike s stavkokazi, ne pripadajo k podjetniški organizaciji.

Albany, N. Y. — Državni industrijski komisar James A. Hamilton poroča, da je v državi New York zaposlenih manj delavcev, kot leta 1921, ko je bila kriza v deželi. Governer Smith je zahteval poročilo od komisarja o brezposelnosti. Smith predlaga, da se organizira odpomoč za brezposelne delavce. Okoli 1,200 socijalnih agencij bo pomagalo Hamiltonu izvesti pomožno akcijo.

V mesecu januarju se je število zaposljenih delavcev zopet znižalo za dvajset tisoč.

ŠTEVILO SMRTI VSLED ALKOHOLA NARASTLO V CHICAGU.

90% žrtev so bili moški.

Chicago. — Število smrtnih slučajev v Chicagu vsled zastrupljenja z alkoholom v prečetenem letu je narastlo na 12 odstotkov od leta 1926. To je nov rekord, odkar je bil sprejet osemnajsti amendment k ustavi Združenih držav, kot kaže oficijelna statistika, ki jo je izdal likaški zdravstveni department.

Pretečeno leto je alkohol umoril 302 osebi, Leta 1926 je bilo število žrtev 265. Devetdeset odstotkov žrtev so bili moški.

Kardinal poje slavo Mussoliniju.

Milan, 13. febr. — Kardinal Tousi, milanski nadškof, je v postnem pastirskem listu bridko potožil, da število rojstev v Italiji pada, nato je pohvalil evangelij premijerja Mussolinija za pomnožitev velikih družin in prastično pobijanje porodne kontrole.

Učinkovita demonstracija na morale stavkokazov

Stavkarice nosile v mrliški rakvi umrlo stavkokazico iz slame okoli tovarne.

St. Clair, Pa. — Premika se mrliški sprevod okoli tovarne Prominent Shirt kompanije, kateremu sledi šestdeset stavkarjev in stavkaric. Tovarna je obdana s strojnicami, kakor kakšna trdnjava. V mrliški rakvi ne leži mrlič, ampak v nji je podoba iz slame, prek nje je pa napis "umrla stavkokazica."

Prišli so deputiji iz Pottsvilla, kjer je okrajni sedež, in prinesli s sabo sodnijsko prepoved, ki pravi, da naj delavci prenehajo s svojimi stavkovnimi aktivnostmi.

Ampak delavke niso razumele besed in so šle naprej. Z oken doli gledajo stavkokazice, žugajo s pestmi in nekaj blebečejo, kar pa nihče ne razume.

Moraličen učinek je silen na moralo stavkokazic. Morala stavkokazic je omajana, nič več se ne reže stavkarjem in ne brijejo norca iz njih. Moralna zmaga je na strani stavkaric, ki se po sprevodu okoli tovarne mirno razidejo, kakor so prišle.

Škof poslan v Mehiko hujskat k uporu

Policija prijetno iščе škofa, ki je zanetil velaške izbruhe v petih državah.

Mexico City, 13. febr. — Tukajšnji list "El Sol" je v soboto objavil poročilo Jose Mazcorra, načelnika zvezne tajne policije, ki se glasi, da je bil škof Miguel M. de la Mora, ki je bil prej na čelu škofije v San Luis Potosiju, poslan pred nekaj meseci direktno iz Rima nazaj v Mehiko z navodili, da organizira vstajo proti vladi. Škof je lani potoval v Rim, kjer je poročal papežu o konfliktu med cerkvijo in vlado. Škof je prišel nazaj v Mehiko s francoskim parnikom direktno iz Evrope.

Ko se je škof de la Mora utihotapil v Mehiko, je organiziral aktivno oboroženo kampanjo Katoliške obrambne lige v petih goratih državicah Jalisco, Queretaro, Guanajuato, Colima in Michoacan, ki se raztezajo po grebenih hribov naokrog Mehiške doline in glavnega mesta. V teh državicah so napadi oboroženih tolp na vlake in izolirane vojaške posadke na dnevnem redu. Pred nekaj dnevi je škof komaj ušel vojaški straži, ki ga je hotela prijeti v San Angelu, predmestju Mehiškega mesta, kjer je imel doslej svoj tajni glavni stan — prav pred nosom zvezne policije. Ko so vojaki udrli v hišo, je škof ušel pri zadnjih vratih. Od takrat se vrši neprestani lov na škofa; večkrat so mu tesno za petami, ali vselej se je klerikalcem posrečilo, da so ga skrili in poslali drugam.

Predsednik Calles je te dni ovrgel vest, da ameriški poslanik Morrow posreduje med njim in hierarhijo za mir. Calles je rekel, da on ne ve ničesar o kakem posredovanju.

Čudni hieroglifi odkriti v Jukatanu.

Washington, D. C. — Ekspedicija Carnegiejevega instituta poroča, da je odkopala v razvalinah Čičenice, središču nekdanjih Majancev, v sedanjem Jukatanu v Mehiki, velik del zidovja, na katerem so vklesani v kamen nerazumljivi hieroglifi. Starost teh primitivnih napisov je še nemogoče dognati.

Opustili so strokovno organizacijo

Danes se kesajo.—Mezda znaša le še 35 centov na uro.

Washington, D. C. — P. J. Conlon, podpredsednik Mednarodnega društva strojnikov, poroča, kakšna usoda je zadela tri in devetdeset članov krajevnega društva v Winston - Salemu, N. C. Leta 1921 so delali osem ur na dan, na uro so pa zaslužili po devetdeset centov.

Leta 1922 je kompanija ustanovila svojo lastno unijo in je pričela strojnike mazati z medom okoli ustnic. Ponudila jim je na prodaj delnice in jim pripovedovala, kako bodo svoji lastni gospodarji in delali zase. Končno se ji je posrečilo najprvo pridobiti štirinajst delavcev, da so zapustili svojo organizacijo in ustanovili kompanijsko unijo.

Tako je kompanija zabila zagozdo v solidarnost delavcev. In danes? No danes prejemajo strojniki le še pet in trideset centov mezde na uro in delati morajo po deset uro dnevno. Solidarnost je šla rakom žvižgat in žabam gost. Nobeden se ne upa ziniti besedice svojemu tovarišu, kajti vsak se boji, da bo kompanija izvedla njegove puntarske misli. Kompanija se pa smeji lahkovernim delavcem, ki so sladke besede vzeli za obrembo njih interesov in zapustili svojo organizacijo.

Sinclairjeve cije umazale republikanse

Magnat dal $24,000 za Hardingovo volilno kampanjo v letu 1920. — Rockefeller ml. ne ve ničesar.

Washington, D. C. — V preiskavi glede teapotdomske petrolejske korupcije je prišlo na dan tudi dejstvo, da je oljni magnat Harry F. Sinclair prispeval najmanj $24,000 za pokritje deficita republikanske predsedniške volilne kampanje v letu 1920. Denar je bil izročen v libertibondih Will Haysu, ki je bil takrat predsednik osrednjega odbora republikanske stranke. To je del onih libertibondov v vsoti treh milijonov dolarjev, katere je Sinclair dal Continental Trading kompaniji. Senatni odsek, ki zadevo preiskuje, skuša dognati kam je šla vsa ta vsota.

Senator Walsh iz Montane, ki vodi preiskavo, je sklenil zaslišati Haysa in druge odbornike stare garde.

John D. Rockefeller ml., ki je bil zaslišan v soboto, ni dal preiskovalcem nobenih posebnih informacij. Rockefeller je rekel, da je nagovarjal Stewarta, predsednika Standard Oil Co. v Indiani, naj pove vse, kar zna o transakcijah med Sinclairjevimi družbami, toda Stewart ga noče poslušati.

HOBART SCOTT TAJI "RDEČKARSTVO."

Izjavil pa ni, kaj je.

Columbus, O. — Hobart Scott iz Cantona, O., član pennsylvanskega ohijskega pomožnega odbora, taji, da je komunist ali zastopnik 'rdeče' organizacije, kot je trdil Lee Hall, distriktni predsednik rudarske organizacije.

Dejal je, da je krik, ki ga je zagnal Hall o komunizmu navaden "rdeč slanik," ni pa povedal, h kateri politični struji on pripada.

Rockefeller osvaja mesto.

Tarrytown, N. Y. — John D. Rockefeller vedno in neprestano kupuje hiše in zemljišča okrog svojega posestva v Pontiaco Hillsu. Kakor izgleda, bo v petih letih gospodar vsega mesteca.

ZATIRANI PROTESTIRAJO PROTI IMPERIALIZMU

Filipinci sporočili svoj protest. — V Centralni Ameriki plačujejo po dvanajst centov dnevne mezde na plantažah. — V holandskih kolonijah sujejo domačine s puškinimi kopiti.

Bruselj, Belgija. — Zgodilo se je prvikrat, da je na zborovanju potlačenih in zatiranih narodov vsega sveta, govoril tudi zastopnik borcev za filipinsko neodvisnost. Anacleto C. Alminiana je izjavil pred splošnim svetom Lige proti imperijalizmu, da se zastonj čaka, da pride svoboda iz Washingtona ali da se spolnijo obljube, ki so jih dali nekateri predsedniki Združenih držav. Njegovemu izvajanju so ploskali člani sveta in bratski delegatje.

Salvador de la Plaza, Venezuelčan, živeč v pregnanstvu, je očrtal ameriški imperijalizem v Latinski Ameriki. Na bananskih plantažah v Centralni Ameriki se plačuje povprečno po dvanajst centov mezde na dan.

Sulejman Mirza, član socialistične stranke, je zastopal Perzijo, ki je sicer politično še svobodna, a je gospodarsko podjarmljena od Velike Britanije. Tovarniški delavci zaslužijo po dvajset centov na dan, a delati morajo po deset ur dnevno.

Na zborovanju so bili zastopniki iz Indije, Kitaja, Perzije, Indonezije, Koreje, Sirije, Urugvaja, Into-Kine, Palestine, Egipta, Južne Afrike, Santo Dominga, Mehike in Filipinskega otočja.

Abdul Manaf, član indonezijske narodne stranke, je podal sliko, kako je Holandska ravnala z domačini po uporu. Domačine so suvali s puškinimi kopiti ali jih pa privezali k drevesom, da so jih ubadale strupene žuželke. Več ko šest tisoč oseb je bilo vrženih v ječo, nekateri so bili izgnani na puste in nezdrave otoke, nekateri so pa bili obešeni.

Vojna v Nikaragvi

Američani ubili nadaljnih pet Nikaragvičanov. Sandino spet "beži."

Managua, 13. febr.—Pet vstašev je bilo včeraj ubitih v ostrem spopadu med ameriško patroljo in četo rebelev v Nuevi Segoviji. Američani nimajo izgub.

Washington, D. C. — Mornarični tajnik poroča, da je bil informiran od ameriških poveljnikov v Nikaragvi, da je general Augusto Sandino, vodja vstašev, na begu v Honduras. Informacije se glase, da Sandino nima več streliva.

5000 let stara kraljica prišla na dan.

Philadelphia, Pa. — Arheološka ekspedicija pennsylvanske univerze, ki je na delu pri odkopavanju starodavnega mesta Ur v Palestini, poroča, da je odkopala grob sumerijanske kraljice Sub-Ad, ki je vladala približno pred 5000 leti. Mumija je dobro ohranjena in bogato dekorirana z zlatimi in srebrnimi predmeti. V grobnici poleg nje so našli cele kupe okostenjakov. Najditelji smatrajo, da so to ostanki vojaške straže in služabništva, ki je bilo pomorjeno na dan pogreba in pokopano skupaj s kraljico, da ji streže in čuva po smrti.

Samomor dijakinje.

Lynchburg, Va., 13. febr. — Augusta Freeman, stara 19 let, dijakinja Randolph-Macon ženskega kolegija, si je včeraj pognala v glavo kroglo iz revolverja. Vzrok samomora je neznan.

Zborovanje brezposelnih delavcev v Minneapolisu

Dvorana v Mestni hiši je bila nabita do zadnjega kotička.— To pokazuje, da je tudi tukaj brezposelnost velika.

Minneapolis, Minn. — Kako veliko je število brezposelnih delavcev, govori dejstvo, da je bila velika dvorana Mestne hiše nabita do zadnjega kotička, ko se je organiziral svet brezposelnih.

Na zborovanju je govoril profesor Alvin Hansen z minnesotske univerze. Naglašal je, da delavce v sedanjem gospodarskem sistemu ogroža vedno brezposelnost. Pomnožena produkcija v Združenih državah pomeni, da je v letu 1927 delalo 600,000 delavcev manj, kot leta 1919. V deželi je več ko dva milijona brezposelnih delavcev. Menil je, da hitimo k drugemu velikemu obtoku brezposelnosti, ki ga bankirji in veleindustrijci ne razumejo in logično ne znajo pravilno ravnati z njim, kadar pride.

Govorniki so priporočali razna sredstva za rešitev tega vprašanja, iz avdijence so pa prihajali glasovi, da se naj sedanja blagovna produkcija in distribucija odpravita in se naj nadomestita z blagovno produkcijo in distribucijo za ljudske potrebe.

Te masne konference se niso udeležili le brezposelni delavci, ampak med njimi je bilo tudi precej unijskih voditeljev.

Uradna komisija ubita v premogovniku

Eksplozija v britskem rovu ubila 13 mož. — Dvanajst mrtvih v ruski jami.

London, 13. febr. — Trinajst mož, ki so bili člani uradne inšpekcijske komisije, je bilo včeraj ubitih vsled eksplozije plina v premogovniku Haig v Whitehavenu na Angleškem. Med mrtvimi je sedem poslancev rudarske unije, ostali pa so bili vladni inšpektorji in jamski poslovodje. Komisija je šla v jamo, da se prepriča, če se lahko obnovi delo, ki je bilo ustavljeno pred dvema mesecema, ko je razstrelba ubila štiri rudarje. Čim pa so člani komisije prišli pod zemljo, so naglo sledile štiri eksplozije v rovu, ki je bil napolnjen s plinom.

Moskva, 13. febr. — Dvanajst rudarjev je bilo ubitih in 80 ranjenih v premogovniku Ručenkovo v Doncu, ko je nemški delovodja poskušal otajati zmrznjen dinamit in povzročil eksplozijo.

"RESNICA O RUSIJI."

Poročilo članov delavske komisije o razmerah v Rusiji.

Chicago. — John Brophy, P. H. Douglas, Peter Jensen, Lillian Herstein, Samuel Levin in Carl Haessler, člani Ameriške delavske komisije, ki je bila v pretečenem letu poslana v Rusijo v svrho študiranja razmer bodo v petek 17. februarja zvečer podali svoja poročila in vtise na javnem shodu, ki ga aranžira Ameriški informatični komitej, v Ashland avditoriju, Ashland blvd. & Van Buren st. Pričetek shoda je ob 8. zvečer. Vstopnina je 25c. Rojaki, ki se zanimajo za dogodke v sovjetski Rusiji, naj se shoda udeleže, ker bodo čuli marsikaj, kar jim je bilo dosedaj neznano.

Moskva raste.

Moskva, 13. febr. — Dne 1. januarja t. l. je bilo v Moskvi 2,142,000 prebivalcev, to je 112,400 več kot pred enim letom. V pretečenem letu se je v Moskvi narodilo 53,000 in umrlo je 28,000 oseb.

DRUŽBA GONI DELAVCE V KOMPANIJSKO UNIJO

Uslužbenci prejemajo pisma, ki jim namigujejo, kaj je treba storiti.

Washington, D. C. — Februarska izdaja strokovnega lista "Journal of Electrical Workers" uradnega glasila Bratovščine električarjev, pripoveduje, kako Pacifična telefonska in brzojavna družba goni svoje uslužbence v kompanijsko nijo.

V dokaz prinaša splošno pismo, datirano z dne 18. oktobra lanskega leta, ki je bilo poslano uslužbencem. Pismo je podpisal P. J. Mackie, distriktni superintendent za konstrukcijo. Pismo pričenja, da je tajnik kompanijske unije sporočil, da je zaostal z mesečnimi prispevki Assoc. of Construction Linemen.

Nato pravi pismo, da najbrž prizadeti ni prejel pisma, da se vrši seja dne 14. oktobra, in da je superintendent prepričan, da mu je kompanijska unija všeč in da se bo ravnal po pravilih. Zato pa superintendent želi, da bo poravnal zaostale prispevke pri tajniku.

Končno pismo omeni, ako je prizadeti član katerega drugega društva — v mislih ima unijo — da bo transferiral svoje stike na kompanijsko unijo. Nato je povedano, da se prihodnja seja kompanije vrši dne 11. novembra ob osmih zvečer na št. 835 v Fellovi ulici.

Pacifična telefonska in brzojavna družba je podružnica telefonskega trusta, ki je zahteval da se pristojbine v Kalifornijі povišajo za devet milijonov dolarjev. Na to zahtevo je prišel protest od vseh mestnih občin in socijalistični kongresnik Berger je predložil resolucijo za nacijonaliziranje telefona in brzojava, pri tem povdarjajoč, da je to edina pot, da se pošteno ravna z delavci in telefonskimi naročniki.

Delavske unije odpro lastne kinoteatre

Vsaka delavska dvorana bo gledališče.

Washington, D. C. — "The Electrical Workers' Journal," glasilo unije električarjev, naznanja, da so storjeni koraki za otvoritev 1500 delavskih kinogledališč po vsej Ameriki. Za stvar se je zavzela unija električarskih delavcev, International Brotherhood of Electrical Workers, v zvezi z organizacijo igralskega osobja v Hollywoodu. List piše, da v načrtu je, da se vse delavske dvorane v Ameriki pretvore v kinogledališča.

STAVBINSKI PODJETNIKI NA ZAPADU ZA PODALJŠANJE DELAVNIKA.

Spomlad se bliža, z njo stavbinska sezona in podjetniki iščejo spor.

Seattle, Wash. — Stavbinski podjetniki iščejo zopet pretvezo za spor s stavbinskimi delavci. Tudi oni žele porabiti depresijo, da vzamejo stavbinskim delavcem, kar so si pridobili po večletnem boju in trudu. Na zahtevo tukajšnjih stavbinskih delavcev, da se uvede v stavbinski industriji pet dni dela v tednu, so odgovorili, da ne bodo privolili v pet dni dela v tednu onim unijam, ki ga letos zahtevajo, ampak ga bodo še odpravili za one unije, ki so to zahtevo priborile.

Ta izjava pokazuje očito, da stavbinski podjetniki žele boj. Organizirani delavci odgovarjajo, da bodo branili pridobitve in se bojevali z vsemi sredstva za izvojevanje novih.

Edison vesel, ker znanje prazni ameriške cerkve

Na svoj rojstni dan je dejal, da ljudstvo se oddaljuje od praznoverstva in to je dobro. Mladina je danes boljša kot je bila v njegovem času. Proti smrtni kazni.

Fort Myers, Fla. — Slavni ameriški iznajditelj Thomas A. Edison je bil 11. februarja star 81 let. Zdrav in čil, kot vedno, je praznoval svoj rojstni dan v krogu svojih sorodnikov in ožjih prijateljev v tukajšnjem svojem zimskem bivališču v Floridi. Kot je navada, je obiskala Edisona četa reporterjev, ki so mu predložili vrsto vprašanj, na katera je odgovoril pismeno. Tukaj sledi nekaj vprašanj in Edisonovih odgovorov:

Ali moderni Američani opuščajo vero?

Edison: Moderni Američani Američani opuščajo superstицijo (praznoverje) in bunk. Razširjanje znanosti je povzročilo, da 11,340 cerkva v Združenih državah ne poroča o nobenem napredku v letu 1927.

Kaj je vaše mnenje o posmrtnem življenju?

Edison: "Fifty-fifty," kakor hočete! — Nato je dodal med smehom: Jaz bom po moji smrti najbrž nadaljeval z eksperimentiranjem.

Kaj je vaše mnenje o današnji ameriški mladini?

Edison: Današnja mladina je boljša kot je bila ona v mojem času.

Kako si more človek ohraniti zdravje in svežost do visoke starosti?

Edison: Odgovor na to vprašanje bi vzel dve uri časa. Sicer pa premaj zavisi od prednikov več generacij nazaj kakor pri rastlini.

Druge Edisonove izjave:

Smrtno kazen je treba odpraviti.

Lindbergh je izboren vzor ameriškega mladeniča.

Prihodnji predsednik Združenih držav bi moral biti Hoover.

Edison je dobil kot darilo ogromen "kek" z enoinosemdesetimi električnimi svečicami, katerega je razdelil med otroke, ki so mu prišli voščit.

Radić ne bo premijer

Aleksander še vedno išče ministrskega predsednika.

Belgrad, 13. febr. — Ko je dr. Vinko Perić, predsednik skupščine, odklonil mandat za organiziranje nove vlade, je kralj ponovno naprosil Veljo Vukičevića, voditelja radikalov, naj še enkrat poskusi svojo srečo.

(Ta vest znači, da je Stepan Radić vrnil mandat za sestavo jugoslovanske vlade.)

POŽAR UPEPELIL NAKLADALIŠČE PRI PREMOGOVNIKU.

160 rudarjev je ob delo.

Belleville, Ill. — Požar je uničil nakladališče in skladišče Meek Coal kompanije, katere premogovnik se nahaja dve milji zapadno od Marisse. Škode je okoli $25,000. Zgoreli sta nakladališče in skladišče. Rudarji so izgubili delavno obleko in orodje. Sto šestdeset rudarjev je ob delo za nedoločen čas.

Tatovi okradli zlatarja.

Milwaukee, Wis. — Skupina banditov je v nedeljo udrla v urad Hubert L. Polzerja, trgovca z draguljі in zlatnino, odpria blagajno in odnesla nad $17,000 v denarju in zlatnini.

Veliki štrajk rudarjev v Nemčiji prihaja.

Berlin, 13. febr. — Rudarske organizacije v Porurju se pripravljajo na velik mezdni boj, ki pride 30. aprila t. l.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

RAZMERE NA NEORGANIZIRANEM PREMOGOVEM POLJU.

Če kdo misli, da so rudarji na neorganiziranem premogovem polju pohlevni sužnji, ki ponižno prenašajo šikane premogovniških podjetnikov in svoje gorje, tedaj ne pozna zgodovine gibanja rudarjev za izboljšanje življenskih razmer. V zadnjih dveh desetletjih so rudarji na neorganiziranem polju pokazali dvakrat, da se znajo bojevati za boljše življenske razmere in prinašati žrtve v tem boju. Bilo je leta 1912 in 1922, ko so rudarji v štirih okrajih v Pennsylvaniji pokazali, da so možje, ki so pri volji se žrtvovati in prenašati gorje s svojimi družinami, ako je treba skupno zagrabiti sovražnika in ga pritisniti ob steno. Obakrat so premogovniški podjetniki osrečili rudarje v teh okrajih s tistim nasiljem, kakeršnega zdaj vidimo v onih krajih, v katerih so rudarji na stavki.

Rudarske družine so izganjali iz kompanijskih hiš, biriči, kozaki in pobojniki so pa nastopali proti njim še bolj sirovo, kot v sedanji stavki. Obakrat je pa rudarska organizacija pozabila na te vrle in pogumne boree, ko se je sklepala pogodba med organizacijo in podjetniki. Bil je star greh, ki se je ponavljal v rudarski organizaciji, češ, da vsak okraj zase sklene pogodbo s podjetniki ne glede na to, kaj se zgodi z rudarji, ki ne pripadajo k okrajni organizaciji. Po vsakem takem storjenem grehu se je pričakovalo, da se v rudarski organizaciji dvigne vihar na prihodnji konvenciji, ki pomete odgovorne faktorje s pozorišča, da se nikdar ne oglasijo v organizaciji. Tako pričakovanje je bilo zaman. Zgodilo se ni ničesar. Opozicija, ki se je pojavila na konvencijah, je bila šibka in večina jo je pomandrala, kakor da je ni bilo, dasiravno je bilo jasno, da noben podjetnik ni odkritosrčen, ako v enem okraju obratuje svoje premogovnike z organiziranimi rudarji, v drugem pa z neorganiziranimi. Vsak delavec, ki samostojno misli, je sklepal, da bo tak podjetnik poizkusil ob prvi priliki obratovati svoje premogovnike z neorganiziranimi rudarji. Na kratko povedano: Politika v rudarski organizaciji je bila ta, da se ohrani, kar je organiziranega, ni se pa gledalo na to, da se vedno večje množice neorganiziranih rudarjev pritegnejo v organizacijo.

V vojnem času so podjetniki mirno gledali, kako rudarji pristopajo v organizacijo, računajoč s tem, da po končani vojni že pokažejo, kdo je gospodar v premogovnikih. Vsak, kdor ni bil slep, je lahko razumel, da so se podjetniki v vojnem času le potuhnili v svojem lastnem interesu, kajti če bi takrat nastopili proti organiziranim rudarjem, bi zahteva po nacionaliziranju premogovnikov postala tako splošna, da bi se premogovniški podjetniki ne mogli upirati z uspehom.

Mezde na neorganiziranem polju so strašno nizke, draginja pa velika. V nekaterih neorganiziranih premogovnikih zaslužijo rudarji komaj štiri dolarje petnajst centov na dan. Podjetniki ne vprašajo, kako bo rudar s tako mezdo, ki ne zadostuje niti za prehranitev samca, preživel še svojo družino, ampak oni pravijo: "Tukaj imaš, če hočeš vzemi, če ne, pa pusti in pojdi drugam iskat delo." Podjetniki pač računajo, da so rudarji brezmočni brez organizacije. Oropani so ščita, ki naj bi jim služil za obrambo in napad. Brez organizacije so podobni mornarju brez vesel, krmila in jader v čolnu na razburkanem morju. Pomagati si ne morejo, ker ne morejo nastopiti skupno. Kdor pa nastopi posamezno in se potegne za svoje pravice, tega pa potlačijo in poteptajo.

Da se takim razmeram odpomore, se morajo neorganizirani rudarji organizirati. Dokler so neorganizirani, toliko časa bodo vedno za žogo premogovniškim podjetnikom. Podjetniki jim bodo ukazovali, v kakšnih razmerah bodo delali. Določali jim bodo mezdo in delavni čas, pa tudi glede varnostnih naprav bodo podjetniki imeli zadnjo besedo. Ne bo dolgo, ko bodo premogovniški podjetniki plačevali še nižjo mezdo, kajti lakomnost po velikih profitih je neizmerna. Podjetniki niso nikdar siti profitov. Kolikor več jih imajo, toliko večje je poželjenje po njih. Iz teh neznosnih razmer se neorganizirani rudarji lahko sami rešijo, ako se organizirajo. Ako se to ni obneslo pri prvem ali drugem poizkusu, se bo mogoče pri tretjem. Poizkušati je treba in ne odnehati. Tudi nobeno drevo ne pade s prvim mahljejem.

VESTI IZ NASELBIN

Potek stavke.

Puritan, Pa. — Iz naše naselbine se malo sliši. Čudno ni, ker nas je zelo malo Slovencev. Bilo nas je svoječasno več, ko so bili vsi premogorovi v obratu. Začeli so jih sistematično zapirati in Slovenci zapuščati ta kraj, nekaj starejših se je pa podalo v večna lovišča.

Kakor je vsem znano, smo tu na stavki od 1. aprila, eni tudi že več. Premogorove so zaprli z motivacijo: "Nimamo več odjemalcev." Potem je bilo vse mirno nekaj mesecev. Zdi se mi, da so kompanije opazovale boj v pittsburškem distriktu. To je tisto bojno polje, katerega lastuje naš dični zakladniški tajnik Andrew Mellon.

Potem so se začele šance premikati proti Cambria Co. Govorilo se je, ta premogorov bo začel obratovati s skebi. In res, čez nekaj dni smo imeli čast videti može postave, pennsylvanske kozake.

Pota smo zastražili vsa, tako, da tudi miš ne bi mogla skozi. Piketna straža se vleče čez tri milje, in kozaki patroljirajo po cestah, kot pravi čuvaji Mellonovih in drugih kompanijskih interesov.

Arogantno, brezvestno in zapovedujoče gledajo na nas, če vsi prav stojimo, dva in dva skupaj.

Bilo je še precej mirno, celo ena kompanija je naznanila, da ni treba pred njen rov straže postavljati, ker nima veselja s stavkokazi obratovati. Beseda se do sedaj drži. So pa 3 druge kompanije, katere so začele ljudi nagovarjati, naj gredo delati, ali iz kompanijskih hiš ven. Ultimat se glasi: delati v 14 dneh, če ne, pride gospod šerif in vam zmeče vse na cesto. In ravno danes se to že godi.

Siromaki prosijo za streho, truki vozijo eden za drugim. Čudna morala. Po mestih zidajo kapitalisti katedrale, katere stanejo milijone dolarjev, po širni državi strica Sama pa mečejo siromake delavce v hudi zimi na cesto.

Bratje delavci, držimo trdno skupaj, kakor veriga! Prišel bo čas, ko bodo naši sovragi spoznali, da smo nepremagljivi. Solidarnost in pogum!

Garjevcev med nami ni veliko, en par stoprocentnežev, to je vse. Od Slovencev so šli trije delati v neunijsko polje. Eden je bil celo pred nekaj leti predsednik društva.

Unija podpira druge narodnosti zelo slabo. Angleži dobivajo precej točno, to vem iz lastne izkušnje. Za nas druge po navadi "zmanjka čekov." Dobi se po 2—3 dolarje na 3 tedne. Kako se izhaja s tako vsoto, kar je družinskih očetov s petimi, 6 in več otroci, si vsak lahko predstavlja.

Pred 2 dnevoma je prišel neki "eksemplar" v ugledno mesnico in vprašal, če imajo kaj mesa v zalogi. Gospodar ga vpraša, kakšno meso želi. Zahteval je teletino, 60 funtov. Gospodar nadalje vpraša, za koga rabi toliko teletine? Skeb pravi: "Jaz sem kuhar za par sto ljudi." Mesar: "Kje?" Skeb-kuhar: "Na Sonman shafti." Mesar: "Poberi se ven; mi ne hranimo skebov!" In tako se mu je zgodilo, da ni mogel kupiti v celem Portagu niti funta mesa, čeravno je veliko mesnic.

Čast takim trgovcem. Posnemajte jih!

Poglejte, skeb zavajalec pravi, da kuha za 200 ljudi, kako se more do sitega najesti 200 ljudi s 60 funti teletine?

Nam je dobro znano, da tukaj po vseh premogorovih ni niti 30 skebov. In ta zavajalec kuha za 200 skebov. Tako torej napredujejo pri nas openšaparji. Veliko železniških vozov, kozaki in kuharji z 200 skebi, premoga pa le ni na dan.

Omenim naj še ta incident. Neka žena s hčerko je šla po opravkih v Portage. Ker je vsa cesta zastražena, je nekaj govorila s svojim prijateljem piketom. V trenutku se pojavita dva kozaka v kari. Eden stopi ven in začne ženo (katere sin je padel za "demokracijo" v svetovni vojni) tresti za ramena, ona ga pa useka z roko čez cel obraz tako, da je pozabil, kdo je gospodar situacije. Nato plane drugi iz kare in pobije vpričo piketov siroto in hčerko s kolčkom na tla.

Obe so pobrali in v karo z njima. Moledovali so pri 2 mirovnih sodnikih. Nič, nobeden noče vzeti obtožbe na znanje. Kakor slišim, so obiskali več mirovnih sodišč, a brez uspeha. Ostalo jim ni drugega kakor Johnstown — 15 milj od tukaj. Tam se lahko dobi mirovnega sodnika, ki je še vesel, ako more narediti uslugo kapitalističnemu razredu.

V imenu društva št. 368 se iskreno zahvalim bratu gl. predsedniku Vincent Cainkarju za poslanih $25. Vidi se, da ima mož odprte oči, ter pazi s svojim orlovskim očesom, kje ležijo njegove postojanke, katere so zapletene v neizprosen boj z združenim kapitalom.

Solidarnost in pogum do — zmage! — **Frank Zaman**, Box 101, Puritan, Pa.

Poročilo s farme.

Willard, Wis. — Za časa velike brezposelnosti leta 1908 je bilo veliko zanimanja za naseljevanje na farme. V osnovi je bilo več farmarskih naselbin. Nekateri so agitirali na jug, drugi na zapad, sever in vzhod. Ker sem bil še takrat le novinec v tej deželi, mi ni znano, zakaj ni prišlo do večjih naselbin. Pozneje sem prišel do zaključka, da je "komišen" igral pri nekaterih voditeljih največjo vlogo. Seveda največ krivde je pa med nami, kateri smo imeli delo in smo rekli, "kaj nam če, saj kmetje smo bili v starem kraju." Vedno garanje v jamah je tudi pekel. Tako smo mnogi prišli do prepričanja, da bo še najbolje naseliti se na kmetije. Ker se je misel do ustanovitve večje naselbine že takrat opustila, so se začeli oglašati zemljiški agentje, največ v "A. S.," ki je izhajal v Jolietu, Ill. Nekako takrat se je začela tudi naša naselbina Willard. Willard je bilo ime sinu N. C. Fosterja, ki je lastoval zemljo, na kateri stoji danes vas Willard. Kdor misli, da so se Slovenci v tistih časih selili le na Willard, se zelo moti. Tukaj v srednjem delu države Wisconsin se dobi v vseh naselbinah med drugimi narodi večje ali manjše grupe Slovencev. Ko sem par let nazaj obiskal prijatelja Wm. Brumschmita v Jump Riverju, Wis., sva imela v načrtu sklicati shod slovenskih farmarjev. Prostor bi bil najboljši v Clark countyju. Ker ima že vsak farmar svoj avto, smo gotovi, da bi prišlo na shod do 500 družin. Za ta shod bi mogla agitirati društva SNPJ v Willardu, Shaldonu in Crocu, Wis. Ko bi se društva izrekla za tak shod, bi se lahko vršil prihodnje poletje. Kakor je bilo v letih 1908-1909, je prišlo tudi danes. Trume delavcev so brez zaslužka. V premogorove so uvedli nove stroje, ki izpodrivajo delavce. Delavci v Penni, Ohiju in Coloradu so na štrajku. Med nje se je naselila revščina. Mnogi, ki imajo še malo prihrankov, bi se radi naselili na farme. Nekateri nimajo zaupanja, ker tudi s farmami je bilo opeharjenih dosti naših rojakov.

V državi Wisconsinu, kjer ima domovja dosti naših rojakov, je še nekaj zemlje dobre za naselitev, ali več je pa slabe, katero ne morejo prodati, takozvane "Land Co." Gorje mu, kdor nasede na pesek. Zato pa rojaki, bodite pri nakupu zemlje previdni. Čitam zelo rad iz naselbin, kjer so naseljeni slovenski farmarji. Tudi o dopisih rojaka Kunoverja iz Texasa sem dosti mislil. Morda je pa tam na jugu dosti lepe zemlje, da bi se dala ustanoviti velika slovenska farmaraka naselbina. Če je zemlja v resnici taka, kakor jo opisuje rojak Kunover in tudi cena se mi ne vidi previsoka.

Township 36 section bi bil najboljši za našo SNPJ, da pošlje tam izvedenca, ki bi stvar natanko preiskal in bi videl, da je kraj zdrav, voda dobra, ugodno za živinorejo. Naj bi jednota kupila dotičen kos in prodajala svojim članom na lahka letna odplačila. To bi bilo moje priporočilo. Stvar naj bi šla pa med članstvo, ki naj bi o tem razpravljalo. — **Jos. Slemec.**

Rojaki, na farme!

North Jackson, O. — Ta naselbina leži 60 milj vzhodno od Clevelanda in 12 milj zapadno od Youngstowna, v bližini Warrena, Nilesa in Girarda, O. Tu so samo tri slovenske družine. Pečamo se s kmetijstvom. V zadnjih sedmih letih so se tu začeli naseljevati Slovaki, ki so pokupili veliko kmetij, na katerih lepo napredujejo.

Prosveto čitam vsak dan. Vidim, da se nekateri naši rojaki zanimajo za farmarstvo. Vidimo, da razne industrije so postale zelo šepave, ker so vanje upeljali nove stroje, delavce so pa postavili na cesto. Zato pa je zelo pametno, da si človek preskrbi nekaj zemlje, da ni odvisen od baronov premoga in drugih ter da mu ni treba stradati. Čital sem dopis rojaka iz Texasa, v katerem nagovarja rojake, naj bi se naselili na kmetije. Jaz sem pa mnenja, da je po vzhodnih državah tudi veliko dobre in rodovitne zemlje, kjer bi se naši rojaki lahko nastanili in obdelovali kmetije. V teh krajih je tudi več velikih mest. Torej se vedno lagije proda pridelke, ali pa kmetijo, če se ne mara več tu ostati.

Ako se v Texasu kupi aker po $50, s tem še ni vse kupljeno, kajti postaviti je treba hišo in gospodarsko poslopje ter kupiti živino. Drugi rojak priporoča, da bi si Slovenci ustanovili farmarske naselbine, do katerih naj bi jim pomagala naša mati Slovenska narodna podporna jednota. Moje mnenje je, da bi SNPJ to storila, ako bi slovenske farmarske naselbine res postale dejstvo. Sedaj nas je veliko slovenskih farmarjev raztresenih po vsej Ameriki. Lepo bi bilo, ako bi si ustanovili svoje naselbine in bi skupno živeli in eden drugemu pomagali. Glede te misli bi želel, da bi se naši rojaki v Prosveti večkrat oglasili ter obširno pisali ter dali svoje nasvete. Vsaki dan čitamo vsakovrstne novice, samo farmarskih ne.

Bratje, na farmah človek ni suženj nobenih baronov. Že hoče le malo gibati, lahko živi kot se človeku spodobi.

Pozdrav vsemu članstvu! — **Joe Škrobut.**

Poročilo s stavke.

Barberton, O. — Mislim, da mi ne bo odrečen prostor zahvaliti se našim rojakom in članom SNPJ, ki so nam priskočili na pomoč v veliki sili, ker smo že tako dolgo na stavki. Barberton je bila pred par leti bolj tiha naselbina, ali sedaj pa je velika razlika. Ljudje so bolj napredni. Seveda se dobe ljudje, ki nimajo nikakšnega pojma o stavki. Tako sem pred kratkim srečal človeka, ki mi je dejal, da zakaj stavkamo, zakaj ne gremo delat?

Ni lahko pustiti svojo družino, pa se odpraviti za delom v oddaljene kraje, kjer je tudi negotovost glede dela. Omenim naj, da smo delavci sami največ krivi današnjega položaja, ker ne nastopamo skupno v naših bojih in pri organizacijah, ki jih poznamo samo takrat, ko je nam potreba. Sem sem prišel pred par dnevi, pa mislim, da bom kmalu spet odšel nazaj v vzhodni Ohio, ker tudi tukaj ni dela.

Človeka v resnici veseli, ker vidi, da se naši rojaki toliko zanimajo za nas stavkarje. Vsepovsod nabirajo prispevke, da se odpomore bednim družinam stavkarjev. To da več zanosa stavkarjem in lagije vztrajajo na stavki. Imel sem priliko priti v dotiko z rojakom John Garberjem. Ako bi imeli med nami več takšnih rojakov, bi gotovo bilo nogo boljše za nas kot je sedaj. Ta človek veliko stori, da se pomaga nam stavkarjem.

Hvala vsem v tej naselbini, ki so nam priskočili na pomoč. Dejali so mi, da bodo spet napravili zabava, ki bo v prid nas.

Pozdrav zavednim in moji družini. — **Nick Glogovšek.**

Kdo pomaga?

Burgettstown, Pa. — Stavka traja že enajsti mesec. Zdi se mi, da je bi bilo kmalu konec, ako bi ne bilo toliko črncev, ki prihajajo sem skebat.

Vsepovsod se pobira za stavkarje, ki so v resnici v velki potrebi. K temu je veliko pripomogla Prosveta, ki se zanima za stavkarje najbolj. Ravno narobe pa je resnica z našimi katoličani. Sedaj naj pokažejo, da so pripravljeni pomagati bednim. Toda tega ne bodo, ker je vedno njim premalo. Jasno se je v tej stavki izkazalo, kdo je med ameriškimi Slovenci res za delavski razred. — **Stavkar iz Rožne doline.**

Zahvala.

La Salle, Ill. — Ravno ob drugi obletnici moje bolezni, to je 7. februarja, so me iznenadili moji prijatelji in sobrati društva "Sokol" in mi napravili "surprise" partijo. Ne bom se vsakemu posebej zahvalil, ker gotovo bi koga pozabil, ker vas je bilo veliko. Zato se vam vsem skupaj iskreno zahvalim. Lahko mi verjamete, da tega dogodka ne bom nikoli pozabil. Še enkrat hvala!

Frank Drnach.

Smrtna kosa.

Library, Pa. — Tužnim srčem naznajam sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je nemila smrt pretrgala nit življenja mojemu ljubemu soprogu oziroma očetu Josephu Ocepku. Umrl je 31. jan. 1928, v Scranton State bolnišnici po 21 dnevni mučni bolezni. Podvreči se je moral operaciji na vnetju slepiča, kateri bolezni je tudi podlegel.

Rojen je bil 1. februarja 1879 v Pirni pri Savi. V Ameriko je prišel pred kakimi 25 leti. Član je bil SNPJ. Tem potom se zahvaljujem članom društva št. 513 SNPJ in prijateljem iz Scrantona, Pa., ki so mi v vseh ozirih priskočili na pomoč za časa njegove bolezni, kakor tudi ob njegovi smrti.

Zahvaljujem se nadalje vsem tistim, ki so mu dali vence in rože v zadnji spomin. Obenem se tudi zahvaljujem vsem sorodnikom in znancem od tukaj in drugod, kakor tudi članom obeh društev, ki so se polnoštevilno deležili pogreba ter mi v vseh ozirih skušali pomagati v uri žalosti.

Umrli je bil mirnega značaja ter splošno priljubljen med rojaki v Scranton, Pa., posebno pa v Library, Pa., kjer je bil stalno naseljen s svojo družino.

Žalujoči ostali: Veronika Ocepek, soproga; Joe, Rudy, Tony, Johnnie in Lawrence, sinovi; Lilien, omožena Degrosky, Mary in Jana, hčere.

Jacob Dolence, tajnik
št. 386 SNPJ

RAZNO

Obilen blagoslov. V vasi Basel v Belgiji živi revna obitelj Van Hull. Bog je blagoslovil to družino s posebno obilnim zarodom. Žena Van Hulla je rodila 21 otrok, ki so vsi živi in zdravi, zdaj pa pričakujejo že 22. dete.

Zakonca sta se vzela l. 1903. Skoro vsako leto se jima je rodil en otrok in zadnjemu detetu je bila krstna botra sama belgijska kraljica. Družinica Van Hulla živi v zelo skromnih razmerah. Mala hišica tega blagoslovljenega para ima samo tri sobe in tako malo postelj, da spe po trije otroci na enem ležišču. Starejši sinovi pa se morajo celo zadovoljiti s počivanjem na seniku.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Poslovite se od jame!

Ker sem bil svoječasno sam rudar, so mi še danes najbližji rudarji, pa naj rijejo v metaličnih ali premogovih jamah. Ker vem, kaj se pravi prebiti osem ali več ur (jaz sem delal deset) vsak dan pod zemljo v prahu, smradu in vročini, čutim z rudarji in sočustvujem z njimi v njihovih težkih bojih.

Morda ne bo odveč, ako našim rudarjem po široki Ameriki, rudarskim delavcem v premogovnikih, razodenem težko slutnjo. Ta slutnja je, da je bližnja bodočnost premogovne industrije jako črna. Stavke in izpori, ki so zdaj v teku — in katerim se v par mesecih pridružijo nove stavke in izpori — so le predigra velike krize, ki prihaja za rudarje na centralnem polju mehkega premoga.

Vse kaže, da prihaja velika deflacija pridnih rok, ki s kopanjem premoga grejejo in gonijo Ameriko. Naj izpade gigantska mezdna borba med organiziranimi rudarji in magnati kakor hoče, eno je gotovo — in to je, da bodo omejili obrat na manjše število premogovnikov ali pa uvedli moderne, strojne metode produkcije, ki vržejo veliko število rudarjev iz industrije.

Slovenski in hrvatski rudarji bi ne smeli čakati na to krizo; morali bi že zdaj gledati za transfer na drugo polje. Saj ni nikjer zapisano, da bi moral rudar ostati rudar, dokler ga izpod zemlje ne odnesejo nazaj — pod zemljo

Res je, da se trenotno ne dobi drugo delo za vsakim plotom, res pa je tudi, da kdor hoče iskati in vztrajati, se mu že odpre prilika v drugi industriji. Mogoče — in v mnogih slučajih prav gotovo — bo rudar našel veliko razliko v mezdi in privaditi se bo moral marsičemu, kar mu od začetka ne bo ugajalo, ali sčasoma se človek prilagodi vsemu.

Mnogo, mnogo naših rudarjev je to že storilo. Zlasti iz Illinoisa in Indiane so se preselili v Chicago, So. Chicago in Gary, kjer delajo v tovarnah. Drugi so šli na farme. Razumljivo je, da delavec z veliko družino se težko seli iz kraja v kraj, ali enkrat bo itak prisiljen iti. Bolje prej kot pozneje, ko bo morda še slabše.

Vsekakor je dobro, da so naši rudarji pripravljeni na krizo, ki bo ena največjih v razvoju ameriških industrij. Premogova industrija, ena najprimitivnejših v Ameriki in zavožena do skrajnosti po lakomnih kompanijah, propada že deset let. Končni polom ni več daleč.

ZANIMIVA OBRAVNAVA ZARADI UBOJA PROTI UNIJSKEMU RUDARJU.

Obravnavi prisostvuje večje število unijskih rudarjev. — Sodnijska dvorana je napolnjena.

Bellaire, O. — Na okrajnem sodišču okraja Harrison je pričela porotna obravnava proti unijskemu rudarju C. L. Cooku zaradi uboja. Sodnijska dvorana je prenapolnjena in med poslušalci je veliko organiziranih rudarjev in med njimi John Cinque, predsednik petega subdistrikta rudarske organizacije v državi Ohio. Sodnik Canaga predseduje porotni obravnavi. Obtoženca zagovarjajo odvetniki Thomas Rock, J. C. Nickols iz Clairsvilla, in Victor Rowland iz Cadiza. Državo zastopata javni tožitelj okraja Harrison John Worley in bivši javni tožitelj John Sharon.

Cook, ki prebiva v Bradleyju, je bil aretiran, ko je stavkokaz Dan Leponski umrl v bolnišnici v Wheelingu zaradi pošodb, ki jih je zadobil pri avtomobilski nezgodi.

Leponski se je peljal iz Clevelanda v Provident stavkokazit. Obtožnice pravi, da je Cook vozil drug avto in se s svojim avtom tako približal avtu, v katerem je sedel Leponski, da je ta zdrknil doli po nasipu in se parkrat prekucnil. Pri tem je zadobil Leponski take poškodbe, da jim je podlegel.

Med rudarji je veliko zanimanje za izid obravnave.

Vesti iz Jugoslavije

Nova velika defravdacija drvnega denarja. Pri gradbeni sekciji v Velikem Bečkereku je bil zadnji dve leti uslužben Velimir Milačič. Bil je navidez skromen uradnik, le redkokdaj ga je bilo videti na ulici ali v gostilni. Lani 1. decembra na narodni praznik Ujedinjenja se je presenečenje mnogih pojavil v uniformi rezervnega kapetana. Zvečer se je v družbi nekaterih pijanih fantov v kavarni poslužil nedostojnih izrazov, pri katerih je omenjal kraljevo ime. Naslednjega dne je bil ovaden policiji, ki je o vsem incidentu obvestila vojaško poveljstvo in Milačič je bil zvečer aretiran. Nahajal se je ravno pri koncertu, kjer so ga poiskali detektivi in ga odgnali v zapor.

Te dni je Milačiću na čuden način uspelo, da se je izmuznil iz vojaškega zapora in je v družbi z neko ugledno damo pobegnil v Rumunijo. Šele sedaj, po njegovem senzacijonalnem begu, so začeli temeljiteje raziskovati njegove afere in je predvsem vojaško poveljstvo ugotovilo, da Milačič vobče ni rezervni oficir. Obenem je finančna uprava v Bečkereku izvršila revizijo v gradbeni sekciji in ugotovila, da je Velimir Milačič pri manipulacijah z blagajno poneveril celih 126.000 Din. Milačič je falzificiral pobotnice s tem, da je spretno ponarejal podpise nekih liferantov in svojega šefa. Za njim je izdana tiralica.

S sekiro v hrbet. V bližnji vasi Gorenji Lokvici pri Metliki se je te dni izvršil zopet nov temnik zločin. Med prepirom je 18letni Martin Stojnič udaril s sekiro v hrbet mladega fanta Anton Ivca in mu prizadejal smrtno nevarno rano.

Na vasi so fantje v soboto 21. jan. zvečer prepevali kakor je bilo pač običajno. Sredi petja jih je prekinil Martin Stojnič, ki se je ravno vračal iz zidanice domov. Bil je nekoliko vinjen in je fante nahrulil: "Čemu razsajate? Ponoči mora biti mir!"

Fantje so mu baje odgovorili: "Saj si tudi ti pel, ko si bil fant!"

Tako se je naglo razvil prepir in kaj hitro sta se z rokami spopadla Martin Stojnič in Martin Ivec. Ker je bil Stojnič znatno močnejši je eden izmed fantov skočil v sosednjo hiše posestnice Ane Škofove po Ivčevega brata Antona, ki je bil tamkaj na kosilu. Ko je Anton prihitel na pomoč, se je Stojnič umaknil proti svoji hiši in se skril. Fantom je tedaj zopet zrastel pogum in so Stojniča izzivali, naj se le pokaže, če ima korajžo. Naenkrat je izza hiše prihitel Martin Stojnič s sekiro ter zamahnil proti Antonu Ivcu. Gotovo bi mu bil razklal glavo, toda Anton Ivec se je naglo okrenil in ostrina sekire se je zasekala preko desne rame v hrbet. Potej strašni poškodbi je ranjeni Anton Ivec zbežal nazaj v hišo posestnice Ane Škofove in prosil pomoči. Stojnič ga je s sekiro še dalje zasledoval in je še na hodniku njegove domače hiše kričal, da mora nocoj nekdo pasti mrtev.

K ranjencu je bil tekom noči poklican okrožni zdravnik g. dr. Mavricij Matjašič, ki mu je nudil prvo pomoč. Ugotovil je, da je Anton Ivec smrtno nevarno ranjen, ker so zadeta tudi pljuča. Odredil je, da Ivca prepeljejo v bolnico usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu, kar se je zgodilo v nedeljo popoldne.

Storilec Martin Stojnič je bil lik pred vojno že obsojen zaradi uboja na tri leta ječe, med vojno pa je bil pomiloščen, in je moral iz zapora takoj na fronto. Pred 6 tedni se je vrnil iz Kanade, kjer se je nahajal dve leti in pol. V nedeljo zjutraj se je sam zglasil pri orožniški postaji v Metliki in zagotavljal, da je ravnal v samoobrambi. Stojniča so orožniki po zaslišanju oddali v zapore metliškega sodišča, odkoder je bil včeraj preseljan v preiskovalni zapor okrožnega sodišča v Novem mestu.

Sleparsko trgovanje drzne pustolovke. Lukoviškim orožnikom se je posrečilo pred par dnevi razkrinkati in aretirati drzno pustolovko in nevarno goljufico 28letno Marijo Streharjevo, rojeno v Lahovčah, pristojno pa v Krašnjo. Sleparko, ki je ogoljufala več ljudi v kamniškem in deloma v litijskem okraju za nad 60.000 Din, so oblasti zasledovale brezuspešno že nad dva meseca.

Marička se je navadila dobro živeti še med vojno, ko je pripadala veliki družini navijalcev cen, tako zvanim "prajstrajbarjem", kojih delovanje smo bridko občutili tudi še v letih po vojni. Podjetno dekle se tudi potem še, ko so se prilike temeljito izpremenile, ni moglo prilagoditi solidnejšim razmeram. Trgovala je po deželi z vso mogočo robo, strašila pa se ni tudi tihotapstva. Slednjič pa, ko ji ni že nobena stvar uspevala, se je porodila v njenim možganih originalna misel:

"Najprvo je treba dobiti moža, potem pa . . ."

Odšla je iz Lahovč ter se naselila v nekem mlinu v Kompoljah pri Krašnji. Tu je nastopala vedno čedno oblečena kakor petična trgovka, ki išče primernega ženina. Teh ji seveda spričo njenega namišljenega bogastva ni manjkalo. Po nekaj mesecih se je odločila ter se omožila s kmečkim fantom Streharjem. Takoj po poroki pa je odpotovala z izgovorom, da ji trgovski posli ne dopuščajo ostajati dolgo doma. In res, "gospa Streharjeva", kakor so jo splošno povsod nazivali, se je mudila doma le malo in vedno kratek čas, drugače pa je potovala.

Pojavljala se je zdaj v tem zdaj zopet v drugem kraju kamniškega ali litijskega okraja. Ponujala je včasi manufakturo, včasi pa tudi druge predmete.

Trgovanje ji je dobro uspevalo. Ljudje so zaupali vanjo, ptičica pa je to zaupanje kmalu temeljito izrabila. Tekom novembra in decembra je pripeljala s seboj na deželo nekaj novih koles, ki jih je nudila naprodaj za skrajno ugodno ceno. Seveda je takoj našla dovolj kupcev, ki so se kar trgali za kolesa. Drugič zopet je spravila v promet več kosov kotenine, ravno tako po zelo nizki ceni, za kar so ji bile izredno hvaležne kmečke mamice. Blaga in koles pa po tej nizki ceni seveda ni mogel dobiti vsakdo, ker ga je bilo premalo. Okrog nje so se sukali še drugi reflektanti, ki jim je Marička govorila: "Moj Bog, saj jaz bi vsakemu rada ustregla! Blaga imam prav za prav na razpolago dovolj." Pri tem je pomežiknila in zaupno pripovedovala vsakomur, ki jo je hotel poslušati, da dobiva kolesa in blago iz Italije.

"Blago pa leži sedaj na carini in da ga dvignem, potrebujem denar!"

Ljudje so ji tedaj spričo ugodnih prihodnjih nakupov dajali kar po cele tisočake na račun. Pretkanka je tekom tednov prisleparila do 66.000 Din, ki jih je porabila zase in za svoje prijatelje.

Medtem, ko se je "gospa imenitno zabavala, pa so njeni klijenti nehtrpno pričakovali, kdaj dobe obljubljeno blago. Tega pa ni bilo od nikoder. Nekateri so se slednjič zavedli, da so nasedli rafinirani sleparki. Prijavili so stvar orožnikom.

Sleparke pa ni bilo mogoče prijeti kar na lepem, ker se je znala dobro skrivati. Orožniška patrulja jo je zasačila šele pretekli ponedeljek, in sicer doma v Kompoljah št. 1. Orožniki so jo odvedli takoj v zapor na Brdo, odkoder pa je bila predvčerajšnjim eskortirana v zapore ljubljanskega deželnega sodišča. Tu je Streharica izpovedala čisto odkritosrčno, da je ljudi s ceno robo samo "farbala". Za prisleparjeni denar je namreč od časa do časa kupila kolesa ter manufakturo kar v Ljubljani ter jih potem za vabo oddala ljudem pod ceno.

Pismo iz Koroške

(Izvirno.)

V Celovcu, koncem januarja.

Na Koroškem se sicer vršijo — kot povsod — politični boji, ali predvsem prevladuje danes le razreden delavski boj proti kapitalizmu in avstrijskemu meščanstvu. Naš slovenski živelj, v kolikor ga je še ostalo na Koroškem in se še ni popolnoma asimiliral z nemškim narodom, se predvsem bavi le z bolj gospodarskii vprašanji, kajti rešitev teh vprašanj je vendar tudi za Slovence na Koroškem velikega pomena. Ni več na Koroškem velikih nacijonalnih bojev, nič več se Slovenci ne bavijo s preveliko intenzivnostjo z nacionalnim vprašanjem, kajti v tem pogledu je močno otopelo.

Kdor je pazljiveje zasledoval vse nacijonalno gibanje Slovencev v Avstriji, je moral ugotoviti, da je zlasti v zadnjih letih to gibanje močno pojenjalo, zlasti, ker so Slovenci na Koroškem tudi uvideli, da je politična konstelacija slovenskega naroda v Jugoslaviji tudi zelo slaba, zlasti v gospodarskem in socijalnem oziru in vsled tega tudi ne preveč zavidljiva. Oni so namreč čutili na svoji lastni koži ves pritisk razmer, v katerih se nahajajo Slovenci in zato je tudi nacijonalno navdušenje z dneva v dan postajalo vse bolj mrtvo in otopelo.

Koroški Slovenci so slutili že leta 1920., tedaj ko se je izvršil za Jugoslavijo nesrečni plebiscit in v korist Avstrije, da bi bilo jako slabo, če bi se odločili za Balkan, za kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, pa čeprav bi jim bila s tem dana možnost, da bi se slovenski narod mogel okrepiti ne samo številčno, nego predvsem po neki gotovi narodnostni enoti. Gospodarska borba Slovencev na Koroškem je že tedaj bila tolika, da se Slovenci niso mogli odločiti za Jugoslavijo. Kakor hitro pa se je v Jugoslaviji pričela borba tudi za nadvlado srbskega elementa v državi, kakor hitro se je pričela v Jugoslaviji razvijati plemenska in narodna mržnja in se je jelo zapostavljati v prav vsakem oziru Slovence in Hrvate, tedaj se je ohladil med Slovenci na Koroškem še tisti preostali narodnostni ogenj in se je ohladil še tisti mali narodnostni čut slovenskega življa na Koroškem do Jugoslavije.

To so bili v glavnem vzroki, da se je nacionalno gibanje slovenskega ljudstva na Koroškem, umaknilo razrednemu gibanju avstrijskega delavstva. Slovensko nacijonalno gibanje v Avstriji ne obstoja več, oziroma v kolikor še obstoja, je tako slabo in tako minimalno, da se ga že skoraj ne izplača omenjati. Videli smo to že v volitvah v avstrijski parlament in v avstrijske deželne zbore. Slovenci na Koroškem ne nastopajo več skupno na slovenskem programu in slovenskih načelih, nego bijejo že boj za delavske ali tudi kmetske interese. Oni so se v teku zadnjih let znali najti v objemu svojih razrednih sotrpinov Nemcev in z njimi bojevati boj z izkoriščevalci.

Sicer pa tudi ni treba večjega nacijonalnega gibanja koroških Slovencev, kajti na Koroškem je pa izvedena takozvana kulturna avtonomija, ki določa, da se za narodne manjšine (v Avstriji so to Slovenci) otvarja posebne manjšinske šole, vzgaja se deco v duhu, kakršnega njihovi stariši sami hočejo. Skratka se pravi to, da je kulturna avtonomija na Koroškem tako obširna, da lahko Slovenci razvijejo svojo delavnost, kakor sami hočejo in to brez kakršnegakoli pritiska od strani avstrijske vlade, ali avstrijskega upravnega aparata. Boj za dosego kulturne avtonomije je bil tudi na Koroškem precej velik ali ko se je dosegla ta kulturna avtonomija in s tem tudi pravice slovenskega naroda na Koroškem, je postalo tudi nacijonalno gibanje na mrtvi točki.

Kar bijejo Slovenci na Koroškem, je to gospodarski boj. Delovno ljudstvo proti meščanstvu, delo proti kapitalu. Oni so uvideli, da je samo ta boj potreben in čimbolj je ta boj koncentriran toliko uspešnejši mora biti za nje. Ni pa s tem še rečeno, da so Koroški Slovenci pozabili na se in na svojo narodnost. Ne oni uvidevajo, da bi bilo veliko lepše, če bi bili vsi Slovenci lepo skupaj in bi samj vodili in se borili izrecno samo za slovenske interese. Ali ker danes zato še niso pravi pogoji, ker pretežna večina ljudstva sploh ni politično zrela niti v Jugoslaviji, je vsak tak boj za enkrat brez smisla, ker bi samo uničeval energijo slovenskega naroda, ki bi jo moral dati prav za prav v teh razmerah — drugam. Ali kakor hitro bodo tudi na pravem Slovenskem razmere druge, kakor hitro bo tudi na pravem Slovenskem rojena prava slovenska nacijonalna zavest, tedaj bo prišel tudi čas za koroške Slovence. Danes tega ni in zato je tudi vsa borbenost Slovencev na Koroškem usmerjena v povsem drugo stran.

Ta plat je za Slovence v Avstriji danes realnejša in boljša. Zato so oni koncentrirali in osredotočili svoje sile na borbo za dosego čimvečjih gospodarskih in socijalnih pravic.

—af.—

Pismo iz Ljubljane

Ljubljana, dne 24. jan. 1928.

"Ali si bral" — se je prismejal te dni Jože iz Morosta, in mi molil v roke izrezke iz klerikalnih in "demokratičnih" ameriških listov. Na moj odgovor, da vsega vendar ne morem brati, ker imam za to premalo časa in volje, mi je začel pripovedovati, da se oglaša neki dr. Černe iz Ljubljane in da je zelo nasproten Zadružni banki — Toneta Kristana pa živega ne more videti. Na ražnju bi ga spekel, če bi mogel. Ko je končal svoje pripovedovanje, me je vprašal, če poznam tega moža?

Ko sem mu odgovoril, da ga ne poznam, ker kdo pa naj pozna vse ljudi v Ljubljani, ko je vendar veliko mesto. Med ljudmi, ki v Ljubljani kaj pomenijo, ta mož ni. Odvetnik ni, ki bi bil zapisan v registru advokatov. Tudi koncipijent ni.

"Seveda ni kakšen odvetnik ali koncipijent. Subagent je, še agent ni. Podzastopnik je pri "Amerika" liniji; zastopnik je v Zagrebu. . ."

"Ni mogoče", ga prekinem — doktor pa subagent, saj to ni mogoče".

Šmejal se mi je moj morostarski prijatelj. — "Veš, Joža, — je rekel, "dandanes so že dohtarji, ki niso dohtarji!" In ta dr. Ivo Černe je tak dohtar, ki ni "dohtar". Ne more pred sodnijo zastopati, ker tega ne zna. Ima eno kancelijo, kjer za Zagreb šifkarte prodaja in gospod agent v Zagrebu mu potem daje provizije. Potem "zastopa" razne dediče proti ameriškim podpornim enotam. Pripovedujejo, da mu je to zelo veliko neslo, ker je z raznimi pooblastili od nekih ljudi prejel v roke denar, ki so ga podporne "Jednote" že tako dedičem določile v zmislu pravil. Potem je pa fajn rajtal. . . Imel je menda v Ameriki kompanjone". In moj prijatelj je na dolgo pripovedoval storijo o tem imenitnem možu.

Meni pa se je zabliskalo pred očmi: "Aha, to je tisti, ki se je oženil z vdovo starega gospoda Kastnerja, s Tončko iz Zelene jame. . ."

"Tisti, tisti", — se je smejal moj morostarski prijatelj, "tisti ja, tisti — ali ne veš, da ga je lani njegova rednica 43letnega še-le posinovila. . . Veš, tista, ki ima oštarijo in hišo v Gradišču. . .

"Zdaj pa že vem. Veš, prijatelj, tega moža pa v Ljubljani precej "dobro" poznajo, haha, — je preneznatna osebica, ž njim se pa ne bom pečal. . ."

"Prav imaš, Jože", je dejal prijatelj in je zadovoljen odšel proti domu.

Pozdravlja vas

Jože z Morosta.

Lindbergh poletel domov.

Havana, Kuba, 13. febr. — Charles A. Lindbergh je danes zjutraj poletel s svojim monoplanom Spirit of St. Louis iz Havane naravnost v St. Louis. Zračna pot je dolga 1200 milj.

Obletnice znamenitih Amerikancev

SIDNEY LANIER, AMERIŠKI PESNIK.

(Rojen 3. februarja 1842.)

Amerika je rodila precejšnje število pesnikov, od katerih so mnogi jako popularni, dasi ni rečeno, da so isti največji. Dejanski je stvar taka, da so ravno največji izmed njih manj znani. Večina šolske dece v Ameriki prav kmalu sliši o Longfellowu, L o w e l l u, Whittieru, Bryantu, Holmesu in Emersonu. Redkokdaj, razun v višjih šolah, sliši o največjih ameriških pesnikih, Poe, Whitman, Thoreau in Lanier. Ti so pisali v drugem pravcu kot filozofski Emerson, intelektualni Lowell in hladnomiselni Bryant.

Sidney Lanier, ki se je rodil 3. februarja 1842 v Maconu, Georgia, je eden izmed pesnikov, ki je proslavljen po lepoti svojih pesniških figur in izbornosti svoje rime. Bil je sin odvetnika in potomec družine, ki se je odlikovala po svoji ljubezni do glasbe in drugih umetnosti. Eden izmed Lanierovih prednikov je bil hugenotski begunec, ki je bil nekaj časa skladatelj na dvoru angleške kraljice Elizabete.

Že kot dete se je Lanier učil klavirja in gosli. Kmalu po dovršitvi vseučiliščnih študij je stopil kot prostak v vojsko Konfederirancev za časa državljanske vojne proti Združenim državam. Bil je ujet in je ostali del vojne preživel kot ujetnik federalne vojske. Vsled trpljenja kot vojak in ujetnik je bil bolehen do smrti.

Po državljanski vojni je postal pisar in potem učitelj. Kasneje pa je postal pravdnik. Pridobil si je sloves po svojih spisih in predavanjih o književnosti in dobil je mesto predavatelja literature na John Hopkins univerzi v Baltimoru.

Lanierov prvi roman, "Tiger Lillies," nima velikih literarnih vrednosti. Kasneje pa je spisal mnogo pesni in nekoliko zgodovinskih knjig za mladino, ki so odličen prispevek k ameriški literaturi. Najboljše njegove pesmi so: Hymn of the Marshes, Clover in Song of the Chattahouchee.

Dasi je bolehal na jetiki, je Lanier gojil zdrav nazor na svet in njegove pesni so odražale jakost in svežest, katerih nedostaje pri večini novoangleških pesnikov. Njegova socialna filozofija je bila napredna. Bil je velik občudovalec narave in videl je v njej lepote brez sentimentalnih reakcij, ki jih je najti pri drugih pesnikih. V tem pogledu je on precej sličen premalo uvaževanemu Thoreauju.

Lanier je mrl v svojem 39. letu l. 1881 v Lynnu, North Carolina.—FLIS.

SAMUEL J. TILDEN.

(Rojen 9. februarja 1814).

V svoji dobi je bil Samuel J. Tilden proslavljen odvetnik in državnik, ali njegov spomin najbolj živi kot neustrašeni governer države New York. Vodil je dolgo in ostro borbo proti takozvanemu "Tweed Ringu," skupini korumpiranih političarjev, ki so dolgo imeli upravo mesta New York v svojih rokah. Vodja te skupine, Willam Tweed, stolar po poklicu, je dolgo let takorekoč kontroliral vse občinske izdatke. Njegov največji poskus za oropanje občinske blagajne je bila gradnja sodnijske palače. Stavba je imela stati $250,000, ali skoraj $8,000,000 je bilo potrošenih, predno je bila stavba dogotovljena.

Tilden se je trudil najti dokaze proti tem korupcijonarjem in zlomiti njihov ugled. Tweed in njegovi prijatelji so končno propadli. Tweed je bil obsojen v 12-letno ječo in je umrl v njej.

Ko je bli Tilden izvoljen governerjem države New York, je začel boj proti takozvanemu "canal ringu," skupini vplivnih ljudi, ki so si izposlovali kontrakte za gradnjo kanalov, ki jih niso nikdar zgradili, dasi so bili zato plačani od države. Njihove korupcije so bile razgaljene in mnogo jih je bilo obsojenih radi sleparij proti državi.

Bojeviti newyorški governer je dobil vsenarodni sloves tekom izza državljanske vojne. L. 1876 je bil predsedniški kandidat demokratične stranke. Dobil je večino ljudskih glasov, ali manjkal mu je en glas v elektoralnem kolegiju in zato ni bil izvoljen.

Kot odvetnik si je Tilden nakopičil bogastvo. Večino svojega premoženja je zapustil za ustanovitev javne knjižnice v New Yorku. Toda dediči so vložili tožbo proti oporoki in le del zapuščine je prišel v last mesta.

THOMAS EDISON.

(Rojen 11. februarja 1847.)

Thomas Edison, slavni iznajditelj, se je rodil v Milanu, Ohio, 11. februarja 1847. Bil je potomec navadnih ljudi, pijonirjev srednjega zapada. V svojem enajstem letu je eksperimentiral s kemikalijami v kleti svojega očeta. Iz raznih virov si je nabral kakih 200 velikih steklenic in jih zaznamil kot "strup", da se ne bo kdo drugi igral z njimi. Napolnil jih je z zmesmi in raztopinami, ki jih je sam pripravil. V petnajstem letu je imel izborno knjižnico o kemiji in fiziki in posedoval je nekoliko aparatov za svoje eksperimente. Da si pa dobi nekaj več sredstev za svoje poskuse, je pregovoril starše, da so mu dovolili prodajati časopise na vlakih. Položil je potem izpit za brzojavca in tako je prišel v dotiko z eno velikansko silo, v kateri je postal tak mojster. Že l. 1877 je imel svoj lastni laboratorij blizu Elizabethporta, N. J., z zadostnim kapitalom, da si je lahko najel pomočnike, in začeli so tu oni eksperimenti, ki so dovedli do izumov, kateri so otvorili novo dobo človeške zgodovine.

Obločnica (arc-light) so bile tedaj edino električno svetlo. Seveda te so bile prevelike in presilne za hišno rabo. Bilo je tedaj važno vprašanje, da se izumi kaka priprava za električno razsvetljavo za notranje prostore. Sočasni strokovnjaki so bili sigurni, da ni mogoče rabiti elektrike v to svrho in so bili zato jako prezirani, ko je Edison objavil svojo epohalno iznajdbo električne žarnice.

Obseg Edisonovega delovanja je razvideti iz dejstva, da je dobil za svoje izume 1150 patentov. Prva leta iznajditeljevega delovanja so bila posvečena razvoju izumov za prenos besede preko žic in od teh poskusov izvira današnji borzni "ticker" in avtomatični telegrafski sistem. Tej dobi treba prišteti njegovo iznajdbo električnega peresa, podlage današnjega mimeografa, motografa, kakor tudi ono prevažno iznajdbo, ki tvori podlago današnjega telefonskega sistema, namreč mikrofon in telefonski oglijkov prenašač. Fonograf, to velikansko iznajdbo, je izumil l. 1877. Že ta sama iznajdba bi zadostovala za ovekovečenje njegovega imena. Vendarle najglavnejša in najbolj epohalna njegova iznajdba je ona električne žarnice. Sledili so potem njegovi izumi eden za drugim. Skratka v vseh smereh, ki se tičejo razvoja moderne električne centrale, so bili Edisonovi izumi merodajni.

Tudi na polju brezžičnega brzojava in radiotelefona je Edison prispel s svojimi izumi. Tudi ideja o kinematografu izvira iz ženijalnega veleuma Edisona. Prvo kinematografično kamero je sestavil l. 1891. To je bil začetek današnje kinematografične industrije in umetnosti.

Naslednje desetletje (1890-1900) je Edison posvetil razvoju večjih strojev za eksploatacijo manj vredne železne rude, kakor tudi izumov, ki so dovedli do današnjega izdelovanja takozvanega Edison Portland cementa.

V zadnjih letih je Edison posvetil mnogo časa eksperimentiranju na kemičnem polju.—

FLIS.

Ruth Snyder zapustila $12,000.

New York. — Oporoka na električnem stolu usmrčene Ruth Snyderjeve, ki je bila te dni odprta, pokazuje, da je eksekutirana žena zapustila svoji hčerki okrog $12,000 vrednosti premoženja.

IZ PRIMORJA

Pod most je padel stari Anton Marinčič iz Vitovelj, ko se je vračal domov iz Šempasa precej dobre volje. Nerodno mu je bilo to. Bil je ves umazan in precej pobit. V alkoholni zmedenosti mu je šinila v glavo hudobna misel, da bi se to priliko maščeval nad sosedi Ipavci, s katerimi se je vedno pričkal. Naznanil je orožnikom, da so ga napadli trije Ipavci, oče France, Alojzij in Anton. Po dolgem polzvedovanju je prišlo do razprave, pri kateri se je pokazalo, da Marinča niso napadli Ipavci marveč, da ga je vrglo močno vino čez mostič na cesti od Šempasa do Lepenja, nakar si je izmislil napad od strani sosedov Ipavcev. Marinčič je obsojen zaradi obrekovanja na eno leto in en mesec zapora. Ta Marinčič je po goriški okolici znana oseba. Pred vojno se je udeležil evharističnega kongresa na Dunaju in potem je doma pripovedoval, da je videl med procesijo odprto nebo . . .

Divača je bila nekdaj živahen kraj, na kolodvoru je vrvelo, sedaj je mrtev in prazen. Od 87 hiš je nad 20 v italijanskih rokah! Županstvo se je iz Škocjana preselilo v Divačo. Davkov je toliko, da ljudje zaman ugibajo, kako bodo vse to plačevali. Edino, kar je novega, je ena stanovanjska železniška hiša in tvornica za salame. Vas nudi potniku žalostno sliko.

Roparji v Istri. Blizu Kanfanara sta napadla mesarja Pontevivo dva razbojnika. Eden je imel puško, drugi revolver. Mesar jima je dal 2000 lir, nato sta ga pustila na miru in odšla sta nagio po stranski poti. Orožniki iščejo napadalca.

Stavka poslušalcev na radio.

Youngstown, O. — Vsi tukajšnji prebivalci, ki imajo radioprejemnike, so bili v soboto pozvani na štrajk, da namreč zapro svoje aparate in ne poslušajo programov toliko časa, dokler ne bo polovica oddajnih postaj odpravljenih, ker jih je preveč in delajo le konfuzijo.

Trockij prišel v izgnanstvo "kot milijonar."

Moskva, 13. febr. — Sovjetska oficijelna poročevalska agentura Tass javlja, da sta Trockij in njegova žena potovala v Azijo, kamor sta bila izgnana, v "gospodskem komfortu." Imela sta 70 kovčegov, in ko sta prišla na mesto, so domačini mislili, da se je pripeljal kak "ameriški milijonar."

400 ribičev končalo na ledeni plošči.

Leningrad, 13. febr. — Štiristo ruskih ribičev je našlo smrt na veliki plošči ledu, ki se je zadnji petek odkrhnila, ko so bili na delu pri luknjah v ledu nedaleč od Leningrada. Voda je odnesla ploščo v Finski zaliv, kjer se je zdrobila in ribiči so utonili. Rešitev s čolni je bila nemogoča.

Požar v gledališču.

La Grange, Ill. — V nedeljo je iz neznanega vzroka nastal ogenj v gledališču "La Grange," ki je napravil škodo za $25,000.

ŽENITVENA PONUDBA.

Samec se želi seznaniti s Slovenko ali Hrvatico, naj si bo dekle ali vdova, srednje starosti v svrho ženitve. Jaz sem 40 let star. Vse drugo se zmenimo pismenim potom. Samo resne ponudbe bom upošteval. Pisma naj se naslovi na naslov: Ponudba Samec, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Telefon C a d i l l a c 9457
Tel. na dom Glendale 9709

IVAN A. MAROHNIČ
Attorney at Law
(ODVETNIK)
Govori slovensko
1129-1131 First Nat'l Bank Bldg.
Woodward Avenue and Cadillac Square,
DETROIT, MICH.

Ali želiš znati pravilno pisati in govoriti slovensko? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Knjižnica matice S. N. P. J.

J. Knopf:

DVA Z LASULJO

Francois je bil plešast. Njegova pleša pa še je razlikavala od navadnih pleš po tem, da ni nikjer kazala sledu o puhu. Bila je popolna. Glava se mu je svetila kakor z mastjo namazano jajce.

Ne iz sramežljivosti, ampak radi zdravja je nosil Francois lasuljo, ki je bila tako popolno imitirana, da ni mogel nihče slutiti, kaj se skriva pod njo. Z lasuljo je bil na moč zadovoljen. Po dolgih letih se je šele zgodilo, da ga je spravil ta rekvizit v zadrego.

Seznanil se je z dekletom, ki mu je bilo po godu. Zasnubil jo je in roditelja sta mu rada obljubila za ženo.

Marija je bila dražestno dekle. S svojim vitkim stasom, dečjo glavico in belimi zobmi ga je tako očarala, da se ni mogel ustavljati občutku ljubezni. O ljubezni pa je imel Francois zelo čudne pojme. Govoril si je: "Z ljubeznijo je prav tako kakor z duhovi; vsi govore o njih, a nihče jih še ni videl." A ker je bila Marija zelo bogata in se je njenemu možu obetala velika dota, je Francoisa kmalu prevzela resnična ljubezen. Marijina roditelja sta napovedala zaroko, ki se je vršila po predpisih etikete. Francois je kar žarel od sreče in blaženosti.

Samo kadar je na tihem premišljal dogodke, ki še pridejo, mu je bilo nekam nerodno pri srcu. Mariji je bil razkril vse svoje življenje, zamolčal pa ji je da mu plešo pokriva lasulja. Zelo ga je težila zavest, da bo moral s stvarjo prej ali slej na dan.

Kako naj ji razodene to reč? Naj se ji odkrije pred poroko ali kasneje? Zamišljen v to vprašanje je zasadil prste v lasuljo in začel praskati po podlagi, ki mu je sedela na pleši.

Sklenil je bil, da odgodi svojo izpoved do poroke. Kaj bo potem, se ni vprašal. Tolažil se je z opravičilom, da gredo ljudje tudi k zdravniku za zobe šele v poslednjem trenutku, ko je sila že na vrhuncu. Zakaj bi torej delal neprilike, ko ni potreba? Udobnost je udobnost in ne kaže je omalovaževati tam, kjer se človek ž njo lahko okoristi.

Poroka je bila pri kraju. Svatje so prišli iz cerkve. Marija je pojokala, gosti so sedli za mize, poobedovali so in vzeli slovo ter voščili mladoporočencema lahko noč. Francois in Marija sta odšla v spalnico.

Zdaj je prišel tisti važni trenutek. Kaj je bilo storiti? Resnica je morala na dan! Francois je bil v stiski. Ni se mogel odločiti in spraviti besede z jezika, ki se mu je tako nerodno zapletal. Mahoma pa je premagal slabost svoje volje in se je obrnil k mladi ženici, ki je bila vsa rdeča v obraz:

"Dragica . . . ljubica . . ."

"Kaj je, Francois?"

Zbral je ves pogum in ji blago dejal:

"Marija . . . moram ti nekaj povedati, a ti mi obljubiš, da se ne boš jezila name . . ."

Marija je še bolj poškrlatela. Bala se je, da ne bi prišlo kaj interesantnega in pikantnega, priznanje iz Francoisovega samskega življenja. Pomislila je, da je treba poslušati take moške izpovedi z usmiljenjem in razumevanjem. Odgovorila je:

"Samo trenutek potrpi, da se razpravim."

Francoisu je bilo pri duši kakor zločincu, ki se bo moral obtožiti nevrednega dejanja. Ozrl se je v Marijo in odprla so se mu usta: Marija je bila pravkar snela lasuljo in je položila dečjo glavico na nočno omarico poleg ležišča.

"Kaj, lasuljo nosiš, dragica?" jo je vprašal z milim glasom, ki je pričal, da se mu je odvalilo s prsi težko breme.

"Da, Francois, priznati ti moram, da nisem hotela svojih lepih las žrtvovati modi. Nemoderna pa tudi ne morem biti. Našla sem torej izhod v tem, da sem si kupila lasuljo. Nosim jo samo pred ljudmi — pred teboj je ne bom nosila. Saj ne boš jezen, kaj? Nu, in zdaj mi povej svoj grehek!"

"Nu, če si mi že ti priznala resnico o lasulji, dovoli, da snamem tudi jaz svoj grehek in ležem v posteljo tak, kakršen sem."

Snel je lasuljo s pleše in je smuknil pod odejo.

Zanimiva prigoda pisatelja Reymonta

Nedavna obletnica smrti znanega poljskega pisatelja Reymonta je dala poljskemu publicistu Weyheru povod, da je objavil svoje spomine o osebnih stikih s slavnim laureatom Noblove nagrade. Weyher pripoveduje med drugim, kako je nekoč avtor "Kmetov" istočasno govoril na raznih krajih s štirimi osebami. Vse štiri smatra Weyher za absolutno verodostojne in vsi štirje so pripravljeni pod prisego potrditi, da so res govorili istočasno z Reymontom v raznih krajih. Ta dogodek se spravlja v zvezo z Raymontovim zanimanjem za nadnaravne pojave in duhovno življenje. Temu študiju je posvetil znameniti poljski pisatelj velik del svojih moških let. Kako daleč je napredoval v izučevanju nadnaravnih sil, ni znano, ker ni nikomur o tem govoril.

Neke nedelje, bilo je tik pred svetovno vojno, je posetil Reymont svojega prijatelja Weyhera v Skierniewicah. Weyherovo stanovanje so popravljali in na novo slikali in zato Reymont ni mogel prenočiti pri prijatelju. Odličnemu gostu je ponudil prenočišče drugi poljski pisatelj Štefan Nnierzynski, ki je pa opozoril Reymonta, da mora priti spat pred deseto uro, kajti pozneje spusti gospodar pse, ki bi ga utegnili raztrgati. Reymont je presedel pri prijatelju delj časa pri večerji. Navzoča sta bila tudi zakonca Rogalewic stanujoča v sosedni hiši. Reymont pa ni odšel ob določenem času k prijatelju, marveč je ostal do enajste. Weyher je naprosil zakonca Rogalewic, naj sprejmeta pisatelja čez noč in mu odstopita podstrešno sobico. Žena je posvala služkinjo in naročila pospraviti sobo, sama je pa ostala z možem pri Weyheru do 11. ko so skupno odšli. Drugi dan je Rogalewic povedal Usierzynskemu, da Reymont ni hotel prenočiti pri njih. Kje pa je prenočil? Za plotom sosedne hiše, se je glasil odgovor. In res je videla Rogalewiceva služkinja pisatelja ponoči in zgodaj zjutraj za plotom sosedne hiše. Tudi Unierzynski je trdil, da je Reymont prenočil pri njem. Kako to? Kaj pa psi? ga je vprašal Rogalewic. — Reymont je sedel pri meni do enajstih, potem je pa odšel v podstrešno sobo — je odgovoril Rogalewic. Unierzynski je pa trdil, da je prišel pisatelj k njemu tik pred deseto uro in da so psi na dvorišču srdito lajali. Odprl je okno in opozoril pisatelja, naj se čuva psov.

Med pogovorom je vstopil paznik ondotne tovarne Kaminski in ko je izvedel, o čem se pogovarjajo, je izjavil, da se vsi motijo. Povedal je, da je Reymont prenočil pri njem. Prišel je ob enajstih, in ker je imel Kaminski goste, ni šel spat do jutra. Reymontu je odstopil svojo posteljo. Zgodaj zjutraj ga je spremil na kolodvor, kjer sta se prisrčno poslovila.

Začudenim Reymontovim prijateljem ni preostajalo drugega, nego počakati, da jih pisatelj znova poseti in sam pojasni kako je to mogoče, da je bil istočasno na treh krajih. Drugo nedeljo je Reymont res posetil svoje prijatelje in jim je kategorično izjavil, da omenjene noči, ko so mislili, da je prenočeval pri njih, sploh ni bil v Skierniewicah, marveč v nekem drugem oddaljenem kraju, kjer je takrat stalno bival. Delal je pozno v noč, nedeljo je pa prespal. Domači so že hoteli poslati po zdravnika, misleč, da ima spalno bolezen. Prebudil se je šele v ponedeljek zjutraj. Imel je pa vtis, kakor da je res doživl vse to, kar so mu prijatelji pozneje pripovedovali.

Zadeva je ostala nepojasnjena. Reymontovi prijatelji vztrajajo na tem, da je pisatelj res istočasno prenočeval pri njih. Zanimivo je, da se Reymont ni posebno čudil, ko so mu to povedali.

KMETIJSKI DELAVEC

iz države New York želi dobiti službo delo na kmetiji kje v srednjem zapadu Združenih držav. Ako kateri slovenski farmar istega potrebuje naj se obrne za naslov na Prosveto. Priloži naj dve znamki za nadaljno pismeno poročilo. Naslov je Delavec št. 7, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

(Adv.)

POZOR, PEKI!

Išče se izučenega peka, katerega bi veselilo iti v družbo za "patnerja" za odpreti novo pekarno v rastočem mestu na deželi, za pojasnila pišite na: John Geschel, Box 104, Draper, Wis.

(Adv.)

ŠEST DNI PREKO OCEANA

Najkrajša in najboljša zračna pot za potovanje na evropskih parnikih:

PARIS 24. feb. - 23. marca

(Ob polnoči.)

Najkrajša pot po železnici. Vsakdo je v posebni kabini s vsemi modernimi udobnosti. — Pijača in slavna francoska kuhinja. Izredno nizka cena. Zajamčite si prostor za vožnjo novega velikana

Ile de France 16. marca.

(Ob polnoči.)

Vprašajte kateregakoli pooblaščenega agenta ali

FRENCH LINE

213 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

Nič več strahu pred prehladom!

Ako se počutite, da se vas prijemlje prehlad, prešenite ga s Trinerjevim grenkim vinom! Prevež ljudi je, ki se ne zavedajo, da v takih slučajih je navadno očiščenje črev silo važno. Ravno radi tega Trinerjevo grenko vino s svojo odvajalno toniko je zelo koristno. Ono očisti črevo in ojača ves životni sistem. V vseh lekarnah. Pišite na Jos Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., po BREZPLAČNI VZOREC, priložite 10c za pošiljatvene troške.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime .....

Naslov .....

Mesto .....

04

Hitra pomoč za okorele sklepe in unete mišice.

Ne pazite se okoli v agoniji, če vam bo dal Johnson's Red Cross ledični obliž takojšnjo pomoč. Ne obupajte, ker so vam zdravila le začasno pomagala. Poskusite Johnson's Red Cross ledični obliž, ki vam da trajne ugodnosti—gorkoto, podporo ter neprestano masira unete mišice in okorele sklepe.

Blagodejni vpliv Johnson's Red Cross ledičnega obliža je trajen, ker v svoji polni moči pritiska naravnost na kožo, na boleči del in koža ga neprestano vsesava, dokler ostane obliž na životu. Če imate okorele mišice in sklepe, vsled dela, ali ker delu niste vajeni, vsled prepiha, revmatizma ali kakega drugega vzroka, pritisnite Johnson's Red Cross ledični obliž na boleče mesto in čudili se boste hitri in čudoviti uspešnosti. Naprodaj v vseh lekarnah. —Adv't.

Za oslabele in izčrpane živce

Nuga-Tone daje novo moč oslabelim in izčrpanim živcem in ojača ostale oslabljene organe. Že vod kot 35 let je pomagalo in osdravilo milijone moč in žena, ter jim vrnilo zdravje in zadovoljno življenje.

Nuga-Tone ugradi in ojača vsak za funkcije telesa važen organ. Posebno učinkovito je pri živčnih, ledvičnih in mehurnih nerodih, nagnjenju, glavobolu, omotici ter splošnim težkočam, kakor tudi proti splošni onešnaženosti. Prodaja se v vseh lekarnah z jamstvom, da se denar vrne, ako ne pomaga. Kupite še danes eno steklenico ter si povrnite zdravje in moč. —(Adv.)

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Jan. 31-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo $4.80 za celo, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačujo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnico lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $8.00.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $8.00.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.20.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HERTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država..... Čl. društva.....

Pošiljam $.....

Rado Murnik:

NOČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

"E, kaj, saj se ti ne mudi tako hudo! Spremi me malo, da se kaj pomeniva! Že dolgo nisem videl tako zalega mladeniča. Vidiš, ljubi moj baron —"

"Prosim, recite mi le kar Otokar! Kar po stari navadi! Jaz vam bom imenoval pa ujca, ako vam ni proti dlaki."

"Kakor hočeš," je odvrnil vitez Ahac in jasno veselje se mu je smejalo iz oči. "Vidiš, Otokar, tak fant sem bil jaz ob tvojih letih. Lepo suh pa žilav sem bil in vitez in legak, da me je bilo veselje gledati! Tehtal sem komaj toliko, kakor sit lovski pes. Presneto sem bil res čeden fant! Vse punce, lepe in grde, so natihoma stokale za mano. O kje so tisti zlati časi! Mladost, mladost! Dandanes je le malo takih mladeničev. Ni jih vredno pogledati, dandanašnje mevže in pokveke! O kako veseli smo bili včasi; zdaj pa je vse drugače. Toda ti, ti si še junak pravega starega kova. Da bi bil dekle, bi se neutegoma zaljubil vate. Rad bi te videl na iskrem konju, rad bi te videl udrihajočega po Turkih."

"Ta želja se vam utegne izpolniti vkratkem, dragi ujec Ahac! Saj zdaj tako ne morem iz Ljubljane domov na Dolenjsko."

"Kaj pa te je privabilo sem?"

"Umrl mi je moj dragi stric Erazem, Erazem Gradnikar. V svoji oporoki je volil vse meni, siroti. Zapustil mi je pa tudi pravdo s sosedo Efraniko baronico Leuenbergovo. In zato sem moral v Ljubljano."

"No, čestitam ti, Otokar, obenem pa ti izražam svoje sožalje. Kaj hočemo slabotni zemljani proti silni dekli božji! Bog mu daj sveta nebesa in večno veselje, saj baron Erazem Gradnikar ni bil napačen mož, samo pil je premalo. Prav gotovo bi bil še živ in zdrav, ako bi bil znal bolje ceniti kapljico božjo."

"Kaj pa vi, dragi ujec, tukaj v Ljubljani?"

"Grofa Blagaja hišo popravljam in na Turke čakam, na Turke. Kje pa si bil tako dolgo?"

"V Italiji in na Dunaju, večkrat tudi doma, na Dolenjskem, pri stricu."

"Veš kaj, pojdiva gledat, kako je mesto utrjeno okoli Nemškega trga."

"Kaj pa že kaj Blagajevi?" je vprašal mladi baron Gradnikar, ko sta šla počasi dalje po Gosposki ulici proti Nemškim vratom.

"Svak Majnard in sestra Mila živita na dolenjem Hrvaškem, na Kamengradu v Sanskem dolu. Odkar pogrešata edinico Alijano, nista bila niti enkrat več na Kranjskem. Obiskal sem ju večkrat, pa sem bil vselej vesel, kadar sem mogel zopet odriniti. On se ne briga za nič. Samo lovi. Ako bo onegavil tako dalje, potem ob Uni in Sani, ob Kolpi in Korani kmalu ne bo nobenega jelena, nobenega medveda, nobenega merjasca več. Po cele dni ne zine nobene, ne črne, ne bele. Ona pa moli. Žalostno, žalostno . . ."

"Ni prav nobenega sledu o mali komtesi?"

Vitez Ahac je molče odkimal in mrko pogledal v stran.

"Ali mi je žal uboge deklice, ujec! Bila je tako prijazna in dobra. Kolikokrat je prosila zame, razposajenega kajona, kadar sem naonegavil kaj "novega". Še vedno jo vidim pred sabo tako, kakor sem jo videl poslednjikrat pred onim turnijem. In še mi zvezni po ušesih njen glasek. Bilo je spodaj v grajski veži. Grofinja jo je poljubila in Alijanica se je poslovila: "Z Bogom, mamica, z Bogom!" Kolikokrat sem se spomnil tega prizora!"

"Ne upam več, da bi o še kdaj videl na tem svetu. Ali moja sestra Mila, ona upa še vedno! Kako se ji bliskajo solzne oči, kadar pravi: "Namenjena mi je še velika sreča; napoči mi prelep, prevesel dan, najlepši dan, ki ga more doživeti človek. Pridi skoraj, o pridi dan, ko bom smela spet videti in objeti Alijano!" In v njenem glasu trepeta vsa materina radost . . . Ne ljubim takih prizorov, ker sem bolj mehke čudi in ker me je obenem vendarle sram solza. Revici Mili se večkrat živo sanja, da se je vrnilo dete. Pa kaj sanje! Sanje so bolj prazne nego včasi moja denarnica. Kaj se je sanjalo že vse meni, pa ni bilo vse skupaj nič."

"Koliko let bi bilo zdaj komtesi?"

"Sedemnajst, osemnajst. Kako rad bi jo videl vsaj še enkrat! Otokar, da bi vedel, v kateri deželi državi živi — ako še živi — takoj bi šel ponjo."

Umolknila sta . . . Prišla sta do ogala deželne hiše, ki je bila malone še nova; stala je šele peto leto. Deželna hiša je bila vsem nemeščanom približno to, kar je bil meščanom rotovž. Ondi se je shajala kranjska gospoda k dolgoveznim deželnim zborovanjem; ondi so bile redne sodne obravnave; ondi so imeli tudi deželne blagajnice. Objestni Ljubljančani pa so presneto malo spoštovali deželno gosposko in jo celo pitali z jako žaljivimi priimki.

"Tudi jaz bi šel z vami, ljubi ujec! Pustil bi vse drugo . . ."

"Govoriva rajša o čem drugem! — Veš, koga sem zalotil danes v Ljubljani? — Našega preljubega soseda Erazma Frauensteinerja, viteza in hinavca. Saj ga poznaš? Zastavil sem svoje drugo bodalo Judu; to ni nobena sramota. Pri židu pa sem slučajno videl moje staro bodalo s srebrnim ročajem in z rubini. To bodalo sem večkrat zakockal pri vitezu Frauensteinerju, ga zopet prikockal in zopet zakockal, poslednjikrat menda pred dvema letoma. Po Judovem govorjenju sem spoznal, da mu ga je prodal danes naš dični vitez Frauensteiner. Videl sem ga tudi na Starem trgu. Skrival se mi je. Mož nima čiste vesti. In že lani so govorili, da vodi Turke nemški vitez."

"Vitez Frauensteiner da bi bil izdajalec?"

"Izdajalec, vohun," je povzel Ahac tiše. "Doma jima prede prebito slaba, njemu in njegovi sestri Saldi. Po cele mesece ne moreta plačati hlapcem mezdo. Erazeh vohuni, kajpa za dobro plačo. Ako bi veljala moja, bi bil Frauensteiner že zdavnaj izobčen; moral bi nositi črne križe na obleki in pokoro delati v ogrskih rudokopih. To bi mu bolj privoščil, kakor pa svatbo z vrvarjevo hčerko na trinožnih vešalih."

"Zakaj ste šli k Judu, ljubi ujec! Kadar potrebujete, le kar k meni!"

"Hvala lepa, vrli mladenič! Saj imamo še konje. Ako ne bo drugači, pa naj krevsata oproda in hlapec peš na Vinico."

Šla sta dalje proti Nemškim vratom, ki so bila poleg Nemške hiše in šole v južnem ozidju, na južnem koncu Gosposke ulice. Imenovali so jih tudi Stara vrata. Bila so že ožja od Vicedomskih. Zaradi preteče nevarnosti so jih bili kar zazidali. Nemško hišo in cerkev so prištevali najstarejšim poslopjem ljubljanskim. Pod komendo ali Nemški red je spadalo malone vse Gradišče, Mirje in Šentjanževa vas (med poznejšo Blatno vasjo in Dunajsko cesto).

"Ljubljanski sodnik v službi ne sme stopiti na komendska tla ali pod streho Nemške hiše," je dejal vitez Ahac. "Le na pragu in pod kapom sme sprejeti hudodelnika od komendskih biričev. Cesta zunaj kapa je na mestni svet in sem ne smejo komendski biriči, kadar so v službi. Nemška komenda je gosposka mojster-skaz, čevljarjev in krojačev v Krakovem in Trnovem, gosposka "nepoštenih" rokodelcev, ki niso zapisani v nobeno zadrugo. Delati smejo le kmetom, meščanom ne."

(Dalje prihodnjič.)

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROCA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA